

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	21303 - Igualtat d'Oportunitats i Gènere en Psicologia / 2
Titulació	Grau de Psicologia - Primer curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Castellà

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Esperanza Bosch Fiol <i>Responsable</i> esperanza.bosch@uib.es	10:00	11:00	Dimarts	02/09/2019	21/07/2020	A-203/ Guillem Cifre
Victoria Aurora Ferrer Pérez <i>Responsable</i> victoria.ferrer@uib.es	12:00	13:00	Dimecres	02/09/2019	24/07/2020	Despacho B-206 /Edificio Guillem Cifre
Virginia Ferreiro Basurto virginia.ferreiro@uib.es	11:00	12:00	Dimarts	02/09/2019	20/07/2020	B208A Guillem Cifre

Contextualització

D'acord amb la legislació vigent, entre els principis generals que haurien d'inspirar el disseny dels nous títols, per a l'elaboració dels plans d'estudis s'ha de tenir en compte que qualsevol activitat professional ha de realitzar-se des del respecte als drets fonamentals i d'igualtat entre homes i dones, havent d'incloure's, en els plans d'estudis que procedeixi, ensenyaments relacionats amb aquests drets (LO 1/2004; LO 3/2007; LO 4/2007; RD 1393/2007).

A fi de complir aquests principis, aquesta assignatura es considera en el marc d'aquest programa de grau en Psicologia com de formació bàsica específica i ofereix un substrat necessari per a la implementació de coneixements posteriors en tot l'alumnat i que, al mateix temps, constitueix un primer pas per a aquelles persones que en el futur desitgin aprofundir i especialitzar-se professionalment en temàtiques com la violència de gènere o les polítiques d'igualtat (cursant assignatures optatives de grau que formen part del mòdul que duu el mateix títol que aquesta assignatura i/o cursant en el futur un màster oficial d'especialització en aquesta matèria).

Requisits

Guia docent

Aquesta assignatura té un caràcter introductor i de formació bàsica i, per tant, no té requisits essencials ni recomanables.

Competències

Específiques

- * CE23- Ser capaç d'identificar diferències, problemes i necessitats en diferents contextos d'aplicació psicològica (individuals, grupals, intergrupals, organizacionals, interorganizacionals, etc.)

Genèriques

- * CT1- Capacitat d'anàlisi i síntesi. CT3- Capacitat de comunicació eficaç oral i escrita. CT5- Capacitat de resolució de problemes. CT6- Capacitat per a adaptar-se a noves situacions
- * CT7- Capacitat per a treballar i pensar de forma creativa i autònoma, i desenvolupar noves idees, conceptes i treballs.
- * CT11- Coneixements i gestió de les tecnologies de la informació i el coneixement (TIC) relatives a l'àmbit d'estudi i desenvolupament professional, i fonts documentals
- * CT12- Desenvolupar un compromís ètic i social, mostrant sensibilitat cap als problemes de les persones i les comunitats. CT15- Raonament crític. CT16- Reconeixement de la diversitat i la multiculturalitat.
- * CT18- Ésser capaç de contribuir al coneixement i al desenvolupament dels Drets Humans, els principis democràtics i d'igualtat d'oportunitats entre totes les persones.

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

Tema 1. Els Drets Fonamentals en el marc de la Declaració Universal de Drets Humans i el seu desenvolupament posterior en normatives i recomanacions d'organismes internacionals

- 1.1.- La Declaració Universal dels Drets Humans.
- 1.2.- Anàlisi d'alguns exemples dels seus desenvolupaments posteriors.
- 1.3.- La incorporació de les polítiques d'igualtat a les agendes dels organismes internacionals: la ONU, la OMS, etc.
- 1.4.- La incorporació del principi d'igualtat a les agendes polítiques nacionals.

Tema 2. L'igualtat d'oportunitats com a estratègia d'aplicació i compliment dels valors democràtics a la societat actual

- 2.1.- Els organismes nacionals d'igualtat: l'Institut de la Dona.
- 2.2.- Igualtat formal i igualtat real. Concepte i primers exemples.
- 2.3.- El principi d'igualtat entre dones i homes i estratègies per a assolir-lo: Introducció a les polítiques d'igualtat.
- 2.4.- Introducció als plans d'igualtat.

Guia docent

Tema 3. Orígens i conceptes clau en igualtat d'oportunitats: discriminació directa i indirecta, acció positiva i mainstreaming

- 3.1.- Discriminació directa versus discriminació indirecta per raó de sexe.
- 3.2.- Accions positives. Definició i característiques.
- 3.3.- El mainstreaming de gènere o transversalitat: orígens, concepte i objectius.
- 3.4.- L'apoderament com a eina de canvi

Tema 4. La translació del principi d'igualtat d'oportunitats a la universitat: la implementació dels estudis de gènere en psicologia com a exemple

- 4.1.- Els estudis de les dones, feministes o de gènere: Denominació, etapes en el seu desenvolupament i objectius que es pretenen.
- 4.2.- Aplicació del concepte de gènere a l'àmbit de la psicologia.
- 4.3.- La psicologia de gènere. Concepte i biaixos androcèntrics a l'investigació psicològica.
- 4.4.- Àmbits d'aplicació de la psicologia de gènere

Tema 5. La violència basada en el gènere com a màxima expressió de la desigualtat entre dones i homes: causes i tipologia. El Principi d'Igualtat d'Oportunitats com a estratègia per a la prevenció de la violència de gènere

- 5.1.- La violència basada en el gènere. Conceptes bàsics.
- 5.2.- La violència contra les dones a la parella com a exemple. Mites i realitats.
- 5.3.- El Principi d'Igualtat d'Oportunitats com a estratègia per a la prevenció de la violència basada en el gènere

Metodologia docent

En aquest apartat es descriuen les activitats de treball presencial i no presencial (o autònom) previstes a l'assignatura amb l'objecte de poder desenvolupar i avaluar les competències establertes anteriorment. Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia i el treball personal de l'alumnat, l'assignatura Igualtat d'oportunitats i gènere en Psicologia formarà part del projecte Aula Digital, dedicat a l'ensenyament flexible i a distància, el qual incorpora l'ús de la telemàtica l'ensenyament universitari. Així, mitjançant la plataforma de teleeducació l'alumnat tindrà a la seva disposició un foro i un calendari amb notícies d'interès, documents electrònics i enllaços a Internet útils per a la realització de les pràctiques de l'assignatura, i altres eines per a l'aprenentatge.

S'informa a l'alumnat que pot emprar el correu corporatiu del professorat de l'assignatura per a tots els temes relatius a aquesta. No obstant això, **tot correu que no vagi degudament identificat (amb el nom i cognoms del/l'alumne/a i amb el codi i nom de l'assignatura) NO serà respost pel professorat de l'assignatura.**

Activitats de treball presencial (1,8 crèdits, 45 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu, el professorat establirà els fonaments teòrics de les diferents unitats didàctiques que componen la matèria. A més, es donarà informació, per a cada unitat didàctica, sobre el mètode de treball aconsellable i el material didàctic que haurà d'utilitzar l'alumnat per preparar de forma autònoma els continguts	29

Guia docent

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes pràctiques	1: Visionat i comentari en grup i per escrit d'un vídeo	Grup mitjà (M)	Durant la sessió pràctica a l'aula l'alumnat visionarà un vídeo de temàtica relacionada amb l'assignatura. Posteriorment i durant la mateixa sessió realitzarà en grup un comentari per escrit sobre els continguts del vídeo que entregarà a la professora. Aquest informe serà posteriorment avaluat.	2
Classes pràctiques	4: Elaboració i exposició oral d'una història de vida	Grup mitjà (M)	Des de l'inici del semestre cada alumne individualment prepararà una història de vida de tres generacions de dones de la seva família per línia materna (mare, avia i besavia). Durant la sessió pràctica a l'aula cada alumne farà una breu exposició dels trets més destacats del treball que ha realitzat. Posteriorment, lliurarà el seu treball al professorat de l'assignatura per a la seva avaluació.	2
Classes pràctiques	2: Recursos a internet	Grup mitjà (M)	Durant la sessió pràctica a l'aula es farà amb l'alumnat una revisió de fonts bibliogràfiques per l'assignatura i es donaran les pautes per fer-ne una cerca de recursos a internet. Per tal d'analitzar la correcta comprensió de les pautes donades s'encarregarà a l'alumnat dur a terme un exemple, cercant un recurs que pugui ser útil per a la matèria i el·laborant una fitxa del mateix.	2
Classes pràctiques	3: Veus femenines en psicologia	Grup mitjà (M)	Durant la sessió es farà una reflexió sobre la figura de les dones al camp de la psicologia i es presentaran algunes psicòlogues pioneres. L'alumnat, per parelles, haurà de triar una dona psicòloga pionera i haurà d'indagar sobre la seva vida personal, acadèmica i professional, sempre des d'una perspectiva de gènere. A la classe es donaran les pautes per desenvolupar l'informe de la pràctica.	6
Avaluació	Examen parcial 1	Grup gran (G)	A la meitat del semestre es farà una prova o examen d'avaluació parcial que permetrà determinar si l'alumnat coneix i sap aplicar els conceptes estudiats fins al moment.	2
Avaluació	Examen parcial 2	Grup gran (G)	A la finalització del semestre es farà una prova o examen d'avaluació parcial que permetrà determinar si l'alumnat coneix i sap aplicar els conceptes estudiats fins al moment.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (4,2 crèdits, 105 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Preparació dels exàmens	Després de l'exposició per part del professorat a les classes magistrals, l'alumnat haurà d'aprofundir en la matèria. Per facilitar aquesta tasca, s'indicaran per a cada tema alguns dels principals materials de referència.	60
Estudi i treball autònom individual	Elaboració d'una història de vida	Des de l'inici del semestre cada alumne individualment prepararà una història de vida de tres generacions de dones de la seva família per línia materna (mare, avia i besavia). Posteriorment, durant la sessió pràctica a	30

Guia docent

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
		l'aula cada alumne fera una exposició dels trets més destacats del treball que ha realitzat. Posteriorment, lliurarà el seu treball al professorat de l'assignatura per a la seva avaluació.	
Estudi i treball autònom en grup	Revisió de fonts bibliogràfiques a internet	Després de la sessió pràctica a l'aula sobre el tema, l'alumnat cercarà a Internet diferents fonts d'informació sobre un dels temes de l'assignatura (que haurà triat prèviament), elaborant un llistat de les direccions i material que es pot trobar i argumentant la seva utilitat potencial. La finalitat d'aquesta activitat és aprendre a emprar les noves tecnologies i fonts d'informació amb esperit crític.	15

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Itinerari A: Modalitat presencial: L'assistència a les classes pràctiques serà obligatòria i prerequisite per superar l'assignatura segons aquest itinerari.

Durant les sessions de Classes pràctiques i activitats avaluatives l'alumnat haurà de realitzar i entregar al professorat les activitats previstes per a cada bloc temàtic. En **casos excepcionals i degudament justificats**, es valorarà la possibilitat de que l'alumnat que hagi completat un mínim de 5 classes pràctiques i/o activitats avaluatives (amb assistència a classe i activitats degudament realitzades i positivament qualificades) pugui superar l'assignatura. **La realització de les activitats pràctiques i el lliurament dels corresponents informes són activitats obligatòries i No Recuperables.** Per tant, **aquell alumnat que incompleixi els requisits d'assistència mínima i/o entrega d'informes NO podrà superar l'assignatura.** Aquell alumnat que per causa justificada no lliuri el seu informe de pràctiques dins del termini previst, veurà la seva nota reduïda en un 25% como conseqüència del retard.

Durant el semestre es realitzaran a l'aula 2 exàmens d'avaluació parcial sobre els continguts del temari (la data s'indicarà mitjançant avís a l'Aula Digital a l'inici del semestre). Cada examen parcial permetrà obtenir una puntuació màxima de 3 punts. Per superar l'assignatura un/a alumne/a haurà d'obtenir una puntuació igual o superior a 1'5 punts en cada examen parcial (En cas que el professorat qualifiqui els examenes de 1 a 10, posteriorment es realitzaran les oportunes ponderacions per obtenir la qualificació, sempre respectant que cada examen té un pes equivalent al 30% de la nota).

Aquell alumnat que no hagi superat amb èxit els exàmens d'avaluació parcial tindrà la possibilitat de recuperar-los al període de recuperació establerts per la Facultat de Psicologia per l'any acadèmic en curs.

Aquell alumnat que no hagi superat amb èxit ambdues parts de l'assignatura (al menys 2 punts a les activitats pràctiques + al menys 1.5 punts a cada examen parcial) podrà obtenir una qualificació màxima de 4.5.

Atès que algunes activitats culturals s'organitzen després de juny i poden ser d'interès per a l'assignatura, el professorat es reserva la possibilitat d'avaluar-les a l'assignatura, informant a l'alumnat de la possibilitat d'assistir-hi i facilitant-los el codi de l'activitat esmentada.

Guia docent

A més de tot l'anterior, l'alumnat ha de tenir en compte que durant les sessions acadèmiques (aula i tutoria) no està permesa la utilització de telefonia mòbil i tampoc l'ús inadequat de l'ordinador.

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

1: Visionat i comentari en grup i per escrit d'un vídeo

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Durant la sessió pràctica a l'aula l'alumnat visionarà un vídeo de temàtica relacionada amb l'assignatura. Posteriorment i durant la mateixa sessió realitzarà en grup un comentari per escrit sobre els continguts del vídeo que entregarà a la professora. Aquest informe serà posteriorment avaluat.
Criteris d'avaluació	Realitzar i entregar un informe escrit sobre el contingut de l'activitat.

Percentatge de la qualificació final: 5%

4: Elaboració i exposició oral d'una història de vida

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Des de l'inici del semestre cada alumne individualment prepararà una història de vida de tres generacions de dones de la seva família per línia materna (mare, avia i besavia). Durant la sessió pràctica a l'aula cada alumne farà una breu exposició dels trets més destacats del treball que ha realitzat. Posteriorment, lliurarà el seu treball al professorat de l'assignatura per a la seva avaluació.
Criteris d'avaluació	Realitzar una exposició oral i entregar un informe escrit sobre l'activitat.

Percentatge de la qualificació final: 15%

2: Recursos a internet

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Durant la sessió pràctica a l'aula es farà amb l'alumnat una revisió de fonts bibliogràfiques per l'assignatura i es donaran les pautes per fer-ne una cerca de recursos a internet. Per tal d'analitzar la correcta comprensió de les pautes donades s'encarregarà a l'alumnat dur a terme un exemple, cercant un recurs que pugui ser útil per a la matèria i el·laborant una fitxa del mateix.
Criteris d'avaluació	Realitzar i entregar un informe escrit sobre el contingut de l'activitat.

Percentatge de la qualificació final: 7%

3: Veus femenines en psicologia

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Durant la sessió es farà una reflexió sobre la figura de les dones al camp de la psicologia i es presentaran algunes psicòlogues pioneres. L'alumnat, per parelles, haurà de triar una dona psicòloga pionera hi

Guia docent

haurà d'indagar sobre la seva vida personal, acadèmica i professional, sempre des d'una perspectiva de gènere. A la classe es donaran les pautes per desenvolupar l'informe de la pràctica.

Criteris d'avaluació Realitzar i entregar un informe escrit sobre el contingut de l'activitat.

Percentatge de la qualificació final: 13%

Examen parcial 1

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	A la meitat del semestre es farà una prova o examen d'avaluació parcial que permetrà determinar si l'alumnat coneix i sap aplicar els conceptes estudiats fins al moment.
Criteris d'avaluació	Aquest examen permetrà obtenir una puntuació màxima de 3 punts. Per superar l'assignatura un/a alumne/a haurà d'obtenir una puntuació igual o superior a l'5.

Percentatge de la qualificació final: 30%

Examen parcial 2

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	A la finalització del semestre es farà una prova o examen d'avaluació parcial que permetrà determinar si l'alumnat coneix i sap aplicar els conceptes estudiats fins al moment.
Criteris d'avaluació	Aquest examen permetrà obtenir una puntuació màxima de 3 punts. Per superar l'assignatura un/a alumne/a haurà d'obtenir una puntuació igual o superior a l'5.

Percentatge de la qualificació final: 30%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Les lectures obligatòries per a l'assignatura s'inclouran a l'inici de curs a l'Aula Digital.

A continuació s'ofereix una llista de bibliografia bàsica i complementària per complementar els continguts de l'assignatura.

Bibliografia bàsica

- Bosch, Esperanza, Ferrer, Victoria A., Navarro, Capilla y Ferreiro, Virginia (2011). Incorporación de los contenidos en igualdad de oportunidades y género en grado. Palma: Universitat de les Illes Balears. Col.lecció materials didàctic.
- Bosch, Esperanza, y Mantero, Salud(2018). Psicología. Guies per a una docència universitària amb perspectiva de gènere. Castelló: Xarxa Vives d'Universitats.
- Ferrer, Victoria A. (2017). Feminismo y psicología social. Madrid: Editorial Grupo 5.
- Ferrer, Victoria A. (2019). Una mirada feminista a la psicología social. Revista de Psicología Social, 34(2), 205-229.
- Ferrer, Victoria A. y Bosch, Esperanza (2015). Psicología Social y género. En José Manuel Sabucedo y J. Francisco Morales (Dirs.), Psicología Social (pp. 393-409). Madrid: Editorial Médica Panamericana.
- Fine, Cordelia (2011). Cuestión de sexos: Madrid: Roca Editorial.
- García Dauder, Dau (2016). Psicología social de género. Madrid: Dykinson.

Guia docent

- García Dauder, Dau y Pérez Sedeño, Eulalia (2017). Las "mentiras" científicas sobre las mujeres. Madrid: Los Libros de la Catarata.

Bibliografia complementària

- Agut, Sonia y Martín, Pilar (2007). Factores que dificultan el acceso de las mujeres a puestos de responsabilidad: una revisión teórica. *Apuntes de Psicología*, 25(2), 201-214.
- Ariño, M. Dolores, Tomás, C., Eguiluz, M., Samitier, M. L., Oliveros, T., Yago, T., Palacios, G., y Magallón, R. (2011). ¿Se puede evaluar la perspectiva de género en los proyectos de investigación? *Gaceta Sanitaria*, 25(2), 146-150.
- Barberá, Ester y Martínez Benloch, Isabel (Coords.) (2004). *Psicología y género*. Madrid: Pearson Educación.
- Bosch, Esperança, Ferrer, Victoria A. y Alzamora, Aina (2006). *El laberinto patriarcal. Reflexiones teórico-prácticas sobre la violencia contra las mujeres*. Barcelona: Antrophos.
- Bosch, Esperanza, Ferrer, Victoria A., Ferreiro, Virginia y Navarro, Capilla (2013). *Violencia contra las mujeres. El amor como coartada*. Barcelona: Antrophos.
- Cuadrado, Isabel, Navas, Marisol y Molero, Fernando (2006). *Mujeres y liderazgo. Claves psicosociales del techo de cristal*. Madrid: Sanz y Torres Editorial.
- Delgado, Carmen (2014). *Viajando a Ítaca por mares cuantitativos. Manual de ruta para investigar en grado y posgrado*. Salamanca: Amaru.
- Dema, Sandra (2000). *A la igualdad por la desigualdad: La acción positiva como estrategia para combatir la discriminación de las mujeres*. Oviedo: Ed. KRK.
- Donoso, Trinidad y Rebollo, M. Ángeles (2018). *Violencia de género en entornos virtuales*. Barcelona: Octaedro.
- Fundación Mujeres (2007). *Guía de sensibilización y formación en igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres*. Madrid: Instituto de la Mujer.
- Fundación Mujeres (2007). *Módulo de sensibilización y formación continua en igualdad de oportunidades entre hombres y mujeres para personal de la administración*. Madrid: Instituto Mujer.
- García Colmenares, Carmen (2011). *Las primeras psicólogas españolas. Itinerarios vitales y profesionales*. Granada: Universidad de Granada.
- García Dauder, Dau (2005). *Psicología y feminismo. Historia olvidada de mujeres pioneras en psicología*. Madrid: Narcea.
- Lagarde, Marcela (2008). La multidimensionalidad de la categoría género y del feminismo. En Carmen Nora (Comp.), *Género. Selección de lecturas* (pp. 35-44). La Habana: Ed. Caminos.
- Lombardo, Emanuela y León, Margarita (2014). Políticas de igualdad de género y sociales en España: origen, desarrollo y desmantelamiento en un contexto de crisis económica. *Investigaciones feministas: papeles de estudios de mujeres, feministas y de género*, 5, 13-35.
- Mella, Lourdes (2013). Los protocolos de acoso en los planes de igualdad en España: una visión general. *Dereito*, 22, 201-317.
- Pérez Guardo, Rocío y Rodríguez-Sumaza, Carmen (2013). Un análisis del concepto de acoso sexual laboral: reflexiones y orientaciones para la investigación y la intervención social. *Cuadernos de Relaciones Laborales*, 31, 95-219.
- Silvestre, María, Royo, Raquel y Escudero, Esther (Comps.) (2014). *El empoderamiento de las mujeres como estrategia de intervención social*. Deusto: Deusto Libros.

Altres recursos

Guia docent

La bibliografia de la assignatura es complementarà i actualitzarà a l'inici de l'assignatura amb els enllaços i novetats editorials que es puguin anar generant.

